

ZPRÁVA Z PRACOVNÍ CESTY

DATUM USKUTEČNĚNÍ CESTY: 22.-24.5. 2012
MÍSTO JEDNÁNÍ: Vysoká škola ekonomická (VŠE), Praha
ÚČEL CESTY: konference INFORUM
JMÉNO: Mgr. Ludmila Plisková
OSOBNÍ ČÍSLO: 177822
PODPIS:



Ve dnech 22.-24.5.2012 se v prostorách Vysoké školy ekonomické v Praze konal již 18. ročník konference INFORUM pořádaný firmou Albertina Icome Praha (Aip) a VŠE. Akce je po celou dobu své existence zaměřena na profesionální informační zdroje, jejich využití v knihovnách a informačních institucích a přináší novinky v tomto progresivním oboru.

Samotné konferenci předchází prakticky orientované workshopy (tentokrát na téma Zodpovídání otázek v 21.století a Sociálně a obsahově rozšiřitelný web – sdílení obsahu a internetové komunity uživatelů), na akci jsou zváni i zahraniční hosté. V roce 2012 to byli: Tim Buckley Owen – nezávislý informační komentátor z Velké Británie, Greg R. Notess z Montana State University Library (USA) a Barbara Buckley Owen - specialista na státní informační politiku z Velké Británie. Součástí je také posterová sekce a výstava poskytovatelů elektronických informačních zdrojů, kde je možné získat informace o jednotlivých produktech, novinkách nebo navázat osobní kontakt se zástupci producentů.

Jednotlivé příspěvky jsou rozděleny do tématických sekcí, řada z nich probíhá paralelně a mnohdy je těžké si z nabídky vybrat. Letošní rok šlo o sekce:

- 22.5. – **Trendy a novinky I** (podpora výzkumu, program INFOZ, uživatelské hodnocení knihovny, streamovaná videa ve výuce aj.) a **Evaluace VaV** (nástroje pro hodnocení vědy a výzkumu)
- 23.5. – **Pokročilé vyhledávání** (systémy, chování uživatelů, vývoj), **Přístup k informacím: Otevřeno** (aspekty Open Access, tj. otevřeného přístupu k informacím), **Pohodlnější cesta k elektronickým knihám** (aplikace, možnosti v ČR, aktivity vydavatelů) a **Trendy a novinky II** (centralizace EIZ, citace)
- 24.5. – **Digitální zpřístupnění písemného kulturního dědictví a trvalá ochrana dat**

Vzhledem k účasti zahraničních hostů byly příspěvky simultánně tlumočeny do češtiny, ev. angličtiny.

Na společenském večeru 23.5. byla již tradičně udělena Cena INFORA za nejvýznamnější a nejlepší český produkt, službu nebo čin spojený s elektronickými informačními zdroji s významem pro českou, resp. slovenskou oblast. O ocenění hlasují samotní účastníci konference, tentokrát jej získal Martin Krčál z Kabinetu informačních studií a knihovnictví MU za projekt **Citace.com - Generátor citací 3.0**, resp. jeho aktualizovanou verzi (vloni to byla Metodika tvorby bibliografických citací kolegů z KUK MU a ÚK PřF MU).

Veškeré informace o akci včetně fotografií jsou k dispozici na adrese <http://www.inforum.cz>.

Sborník příspěvků je již na webových stránkách konference uveřejněn (<http://www.inforum.cz/cs/sbornik>), proto stručně shrnu jen ty dle mého názoru nejzajímavější.

Jako i v minulých letech úvodní slovo obstarala pořadatelská **Aip** (<http://www.inforum.cz/sbornik/2012/80>) ve velmi odlehčeném duchu. Tentokrát se nechali inspirovat tzv. Filadelfským experimentem (údajný vojenský experiment Námořnictva USA, který se měl uskutečnit v roce 1943, mělo jít o využití silného elektromagnetického pole pro zneviditelnění torpédozorce) a pokusili se v prostoru a čase přenést budovu Národní technické knihovny. To se naštěstí nepodařilo a narychlo uspořádaná finanční sbírka na stavbu nové NTK nakonec nebyla třeba. Po tomto neformálním úvodu se rozeběhly série příspěvků z různých oblastí knihovnicko-informačních a souvisejících profesí.

Jana Hakenová z MŠMT zhodnotila program INFOZ (<http://www.inforum.cz/sbornik/2012/30>) do něhož byla MU zapojena v řadě dílčích projektů. Z příspěvku bylo patrné, že knihovníci a informační pracovníci dokáží udělat „za málo peněz hodně muziky“ - s malým týmem a minimem prostředků jsou schopni administrovat velké konsorciální projekty s desítkami účastníků, dosahovat výborných výsledků (rozšíření fulltextových zdrojů, šíře oborového pokrytí, zvýšení přístupů, zapojení uživatelů aj.) a mnohdy jsou schopni ještě finance ušetřit. Úspory u jednotlivých projektů se pohybovaly kolem 30-50%, řádově desítky mil.Kč a to nejen v cenách za licence a předplatné (výhodnější ceny na národní úrovni), ale i v oblasti lidských zdrojů (centralizace, administrace jedním subjektem pro všechny členy, menší počet konsorciálních projektů, které si vzájemně nekonkurují, ale mají více účastníků). Náklady na režii, cestovné a mzdy tvořily pouhých 1,6% z celkových nákladů, což je situace naprosto nestandardní (u běžných projektů to bývá 30-40%). Řada zapojených institucí se navíc na nákladech podílela vyšším procentem spoluúčasti, než byla předepsána.

Díky projektům se přístup k informačním zdrojům přiblížil standardnímu stavu v zahraničí, ukázal se nesporný přínos (zejména ekonomický) celého programu i to, že nákup nákladných celostátně využívaných zdrojů je nutné podporovat centrálně ze státního rozpočtu.

Vilém Sklenák z VŠE ve svém příspěvku (<http://www.inforum.cz/sbornik/2012/54>) přirovnal vyhledávání informací ke hledání hub – v obou případech je dobré přesně vědět, co vlastně chceme najít, znát prostředí, v němž se pohybujeme ale zároveň se nebát se opustit zavedené postupy a strategie. Rovněž se zamýšlel nad chováním (často konzervativním) uživatelů a jejich pohodlností, kterému se snaží producenti maximálně vyhovět (vyhledávání příkladem - podobnost s obrázkem, vyhledávání hlasem nebo podle kontextu a souvislostí) a nastínil nové trendy, např. vyhledávání z mobilních zařízení, sémantický web nebo sociální vyhledávání.

Téma vyhledávání v oblíbených sociálních sítích (facebook, twitter apod.) a jejich možného využití v této oblasti se ostatně objevilo i v několika dalších příspěvcích, řada z nich řešila i otázky soukromí uživatelů, jeho (často i dobrovolné) ztráty a související právní aspekty.

Karen Blakeman z RBA Information Services, Velká Británie (<http://www.inforum.cz/sbornik/2012/48>), se kromě srovnání vyhledávače Google a sítě Facebook (více uživatelů má google, ale více času lidé tráví na facebooku, vlastní sociální síť firmy Google x implementace vyhledávačů do facebooku) zaměřila i na problematiku personalizace. Řada dnešních služeb po svých uživatelích vyžaduje registraci a sdělování osobních údajů. Uživatel sice dostane výsledky „na míru“ – podle historie vyhledávání, navštěvovaných a oblíbených stránek, sdílených odkazů, propojení na sociální sítě aj., ale platí za to větší ztrátou soukromí a prakticky nepřetržitým dozorem „velkého bratra“ (obsah, který nasdílel se stává majetkem provozovatele, sbírání dat o uživatelích,

možnost zneužití, informace jsou uloženy trvale, cílená reklama a inzeráty aj.) S pomocí personalizace mohou dva lidé při svém hledání dospět k různým výsledkům. Naštěstí, stále je ještě možné tyto nástroje nepoužívat nebo jednoduše vypnout.

Jana Matějková z FF UK a Jiří Pavlík z UK (http://www.inforum.cz/sbornik/2012/53_a <http://www.inforum.cz/sbornik/2012/64>) se dlouhodobě věnují problematice e-knih v českém prostředí. Ve svých příspěvcích představili aplikace pro mobilní zařízení (čtečky, tablety, chytré telefony) a možnosti získávání elektronických titulů jak ve formě licencí pro osobní využití tak i pro půjčování v knihovnách. Knih pro osobní využití je na českém trhu již řada (převážně beletrie), ale mezi knihovnami, českými nakladateli a poskytovateli platforem zatím ještě probíhají jednání o nejvhodnějších modelech zpřístupnění českých e-knih – čeští vydavatelé nejsou příliš ochotní zpřístupňovat e-knihy formou multilicencí pro více uživatelů současně. Oba zmiňovaní autoři se do jednání velmi intenzivně zapojují a i díky jejich snahám začíná krystalizovat model možné spolupráce, který by byl výhodný pro všechny zúčastněné strany. Je patrné, že oproti světovému vývoji mají e-knihy v ČR stále jisté zpoždění. Doufejme ale, že ne trvalé a že vzrůstající poptávka donutí vydavatele na tento trend reagovat pružněji než dosud.

V sekci zaměřené na **Digitální knihovny** (<http://www.inforum.cz/cs/detailni-program#digitalni-zpristupneni-pisemneho-kulturniho-dedictvi-a-trvala-ochrana-dat>) bylo zajímavé sledovat, kolik projektů se otázkou digitalizace, uchování a zpřístupnění kulturního dědictví v ČR a SR zabývá – např. Národní digitální knihovna, Česká digitální knihovna, projekt Manuscriptorium, Paměť Slovenska, jaké je jejich zapojení do evropského, případně mezinárodního kontextu (evropská Europeana, projekt UNESCO – Paměť světa) a s jakými problémy se potýkají (dlouhodobá ochrana a bezpečnost uložených dat, trvalá dostupnost a čitelnost dokumentů, vývoj technologií, rozhraní pro uživatele, správa digitálních objektů aj.). Tato oblast názorně ukazuje nezastupitelnou roli knihoven v moderní digitální a on-line éře.

Osobní hodnocení:

Workshopů jsem se nezúčastnila, jejich témata pro mne nebyla až tolik zajímavá a nosná. Přestože úroveň samotných příspěvků i jejich přednášejících byla velmi různorodá (profesionální, přirozeně působící a „ostřílení“ mluvčí i ti, kteří se příliš prezentovat neumí a evidentně před větším publikem vystupovali poprvé, grafická stránka prezentace versus obsah apod.) byla mezi nimi řada zajímavých a přínosných témat. Celá akce se nesla ve velmi přátelském duchu, na pořadatelích bylo vidět, že si ji dokáží užít a odlehčit, i když zorganizovat takovou akci není snadné. Kromě načerpání nových poznatků pro mě akce byla příležitostí potkávat kolegy z oboru, navazovat kontakty a vyměňovat si profesní zkušenosti a know-how. Bohužel část příspěvků byly v podstatě komerční prezentace jednotlivých producentů a sponzorů akce, kterým bych osobně vyhradila speciální sekci a nezařazovala je mezi ostatní, informačně přínosnější. Akce tohoto typu se ale asi podobným věcem nevyhnu a je otázkou, zda by se konference bez jejich podpory mohla konat v takovém rozsahu.

Mgr. Ludmila Plisková

31.5.2012

3